

Nota

Programma van maatregelen

Balen Boschberg (prov. Antwerpen)

Auteurs: Jasper VAN RENSBERGEN
Redactie: Bart BARTHOLOMIEUX

Projectcode: 2020E94

Vergunningsnummer:	2020E94
Naam erkende archeoloog:	MONUMENT - VANDEKERCKHOVE (Archeoloog type 1)
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Locatiegegevens:	Balen - Boschberg (zie bijlage 1)
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 205.804, Y: 207.546 X: 205.949, Y: 207.327
Kadastergegevens:	Balen, Afdeling 1, Sectie A, Percelen 587, 589y, 590D, 590 ^E , 590G, 591A, 591L, 572E2, 573M2, 1863B, 1863A, 576P, 576E2, 576P2, 579 ^E , 1845A, 1861C, 580A
Begindatum onderzoek:	30/11/2020
Einddatum onderzoek:	04/01/2021
Relevante termen thesauri:	Proefsleuven, Balen, plaggen, zandbodem, podzol, nieuwe tijd, metaaltijden
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

1. Inleiding

Op basis van de geplande ingreep in de bodem ter hoogte van de Boschberg in Balen werd op aangegeven van een bekrachtigde archeologienota ID9921 een proefsleuvenonderzoek (2020E94) uitgevoerd.

2. Gemotiveerd advies

2.1. Volledigheid van het vooronderzoek

In eerste instantie werd een bureauonderzoek (2018I124) uitgevoerd en gerapporteerd in de bekrachtigde archeologienota ID9921¹. Op basis van dit bureauonderzoek kon de aan- of afwezigheid van een archeologische site echter onvoldoende worden onderbouwd. Daarom werd een verder archeologisch traject geadviseerd. Vanwege de lage verwachting voor een steentijdsite werd er geen onderzoek geadviseerd in functie van het opsporen van de aan- of afwezigheid van lithische artefactensites. Echter vanwege de hoge verwachting voor sites met grondsporen van de metaaltijden tot de meest recente periode diende een archeologisch proefsleuvenonderzoek plaats te vinden om de aanwezigheid van archeologisch relevante grondsporen uit deze periodes na te gaan. De resultaten van dit onderzoek (2020E94) worden in het bijgevoegde verslag van resultaten besproken.

Vooronderzoek met ingreep in de bodem

In november, december 2020 en januari 2021 werden op het terrein 15 parallelle, 1,80m brede sleuven met een tussenafstand van ca. 12m en een noordwest-zuidoost oriëntatie aangelegd met als doel de ondergrond archeologisch in kaart te brengen.

Op basis van de geregistreerde profielen kan bevestigd worden dat de bodemopbouw bestaat uit matig natte tot zeer droge zandbodems met een dikke antropogene humus A-horizont, gekenmerkt door plaggenopbouw met daaronder vaak nog een podzol of podzolachtige bodem. Dit staft de resultaten van het bureauonderzoek inzake bodemopbouw.

Het archeologisch niveau bevond zich in het noordelijke deel op ca. +31,63m TAW (maaiveld +32.37m TAW), centraal op ca. +31,53m TAW (maaiveld +32.12m TAW), in het westen op ca. +31,35m TAW (maaiveld op +33,53m TAW), in het oosten op ca. +31,72m TAW (maaiveld op +32,61m TAW) en in het zuiden op ca. 32,81m TAW (maaiveld op +34,11m TAW).

¹ Verrijckt J. 2019: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/9921>

Binnen het plangebied werden een beperkt aantal sporen gevonden. Enkele greppels kunnen vermoedelijk eerder gezien worden als teken van intens landgebruik en landbouw of recente verstoringen. Een cluster van recentere sporen werd waargenomen in het noorden van het gebied. In het noordoosten lijkt een grote verstoring met aardewerk uit de nieuwe tot nieuwste tijd wellicht te associëren met een gebouw dat op deze locatie op de Ferrariskaart te vinden is. In het zuiden van het gebied werden enkele kuilen aangetroffen uit de metaaltijden.

Vondsmateriaal aangetroffen tijdens het aanleggen van de sleuven, uit de pluggen en ploeglagen, wijst op een intensieve aanwezigheid in de omgeving gedurende de nieuwe en nieuwste tijd met mogelijk al een beperkte aanvang vanaf de latere middeleeuwen.

De prospectie met ingreep in de bodem levert het bewijs dat de gronden vermoedelijk lang in gebruik waren als weiden en akkerland.

2.2. Aanwezigheid en waardering van een archeologische site

Het potentieel tot kennisvermeerdering van de waargenomen archeologische sporen wordt als laag ingeschat voor de noordelijke helft van de site. Op de noordoostelijke zone waar op de Ferraris kaart een woning te vinden was, werd een grote verstoring terug gevonden. Deze bevatte bouw materiaal en aardewerk terug te brengen tot de nieuwe of nieuwste tijd. Bouwkundige restanten van dit gebouw werden echter niet waargenomen en hier moet bij vermeld worden dat het vlakbij gelegen profiel 8 ook duidelijk aangaf dat deze zone enige verstoring tot in de C-horizont gekend heeft. Er wordt dan ook niet verwacht dat hier verder nog een archeologische sporensite uit deze periode verwacht kan worden.

In het zuidelijk deel van het projectgebied werden 3 kuilen uit de metaaltijden aangetroffen die de aanwezigheid suggereren van een archeologische site in de buurt. In de rest van het projectgebied werden echter geen sporen meer aangetroffen die aan de metaaltijden zouden kunnen worden gelinkt. Het zwaartepunt van de archeologische site lijkt dus eerder te zoeken ten oosten, westen of zuiden van de aangetroffen kuilen, en dus buiten het projectgebied. De archeologische waarde van de aangetroffen site binnen het projectgebied wordt daarom als laag ingeschat. Een verdere opgraving zal dus niet leiden tot relevante kenniswinst. Wanneer echter de gronden ten westen, oosten en zuiden van het projectgebied ooit zouden worden verkaveld, zal er een reële kans zijn op het aantreffen van één of meerdere erven uit de metaaltijden.

2.3. Impactbepaling

De opdrachtgever plant op het terrein een verkaveling. Hierbij wordt een nieuwe weg aangelegd die aansluit op de Delienstraat, ter hoogte van de huidige Bosberg en die tweemaal aansluit op de Grote Bosbergstraat. Langsheen deze weg worden 36 loten voor

woningbouw voorzien. De exacte funderingsdieptes van de weg zijn nog niet gekend. Er wordt eveneens een groenzone voorzien. Binnen de 36 loten die ingedeeld worden voor woningbouw, kan telkens één woning opgetrokken worden. De constructie van deze woningen maakt geen deel uit van de vergunningsaanvraag. Hierdoor zijn er geen gegevens gekend omtrent funderingstype, funderingsdiepte, randstructuren en locatie van nutsvoorzieningen. Algemeen kan aangenomen worden dat de woningen zelf op een diepte van minstens 80 cm (vorstvrije zone) gefundeerd worden. Indien er kelders geplaatst worden zal de ingravingsdiepte ca. 250 cm bedragen. Rondom deze woningen zullen de benodigde nutsvoorzieningen geplaatst worden. In de tuinzones van de woningen is telkens ruimte voorzien voor één tuinberging, één garage of carport en een parking. De tuinzone kan ingericht worden met structuren zoals extra bergingen, zwembad, ... waardoor men niet kan garanderen dat deze gevrijwaard blijven van toekomstige bodemingrepen.

Een gedeelte van de kadastrale percelen behorende tot het plangebied wordt niet ontwikkeld bij de geplande verkavelingswerken. Deze zones blijven dan ook gevrijwaard van eventuele bodemverstoringen.

Aangezien nog niet alle werken gekend zijn moet worden uitgegaan van een maximale bodemverstoring. Door de lage dichtheid aan sporen en het lage potentieel op kennisvermeerdering wordt echter geen verder onderzoek geadviseerd.

2.4. Bepaling van de maatregelen

Op basis van bovenstaande argumenten wordt geconcludeerd dat verder archeologisch onderzoek op deze site, in de vorm van een archeologische opgraving, niet nodig is. Dit zal namelijk niet resulteren in een significante kennisvermeerdering. Er dient dus geen programma van maatregelen voor verder archeologisch onderzoek opgesteld te worden. Wel wordt gewezen op de wettelijke verplichting om bij aantreffen van archeologisch sporen/vondsten tijdens werken, dit te melden aan Onroerend Erfgoed².

² Zie artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en artikel 5.1. van het Onroerenderfgoedbesluit.